

Inhoud

Verkort aangehaalde literatuur	15
1 Begrip en aard van het internationaal publiekrecht	17
1.1 Inleiding	17
1.2 Geschiedenis	19
1.3 Omschrijving	22
1.3.1 Algemene omschrijving	22
1.3.2 Het internationale element	23
1.3.3 Het publieke element	26
1.3.4 Het juridische element	28
1.4 Organisatie	33
1.5 Onderdelen	36
1.5.1 Algemeen deel	36
1.5.2 Bijzondere delen	37
1.5.3 Het recht van de Europese Unie	37
Literatuur	39
I ACTOREN	41
2 Rechtssubjecten	43
2.1 Inleiding	43
2.2 Het begrip rechtssubjectiviteit	44
2.3 Criteria voor rechtssubjectiviteit	45
2.4 Staten	47
2.5 Internationale organisaties	48
2.6 <i>De facto</i> -regimes	49
2.7 Bevrijdingsbewegingen	50
2.8 Internationale non-gouvernementele organisaties	51
2.9 Multinationale ondernemingen	52
2.10 Natuurlijke personen	55
2.11 Overige subjecten	57
Literatuur	58

3	Staten	59
3.1	Inleiding	59
3.2	De soevereiniteit van de staat	59
3.3	Elementen van de staat	63
3.3.1	Gezagsstructuur	63
3.3.2	Grondgebied	66
3.3.3	Bevolking	71
3.3.4	De eenheid van de staat	74
3.4	Totstandkoming en wijziging	75
3.4.1	Wijzen van totstandkoming	76
3.4.2	Juridische beoordeling van claims van nieuwe staten	78
3.5	Opvolging	89
3.5.1	Voortzetting	89
3.5.2	Statenopvolging	90
	Literatuur	94
4	Internationale organisaties	95
4.1	Inleiding	95
4.2	Overzicht	96
4.3	Totstandkoming	104
4.4	Lidmaatschap	107
4.4.1	Wie kan lid worden?	107
4.4.2	Procedure	109
4.4.3	Opschorting en beëindiging van lidmaatschap	110
4.4.4	Verhouding tussen organisatie en leden	110
4.5	Financiering	111
4.6	Bevoegdheden	112
4.6.1	Attributie- en specialiteitsbeginsel	112
4.6.2	Impliciete bevoegdheden	113
4.6.3	Ontwikkeling in de praktijk	114
4.6.4	Resterende bevoegdheden van lidstaten	114
4.7	Besluitvorming	115
4.8	Gebondenheid aan internationaal recht	116
4.9	<i>Checks and balances</i>	117
	Literatuur	120
II	RECHTSVORMING	121
5	Rechtsbronnen	123
5.1	Inleiding	123
5.2	Algemene schets	124
5.3	Gewoonterecht	126
5.3.1	Omschrijving	126

5.3.2	Totstandkoming	127
5.3.3	Bijzondere rechtsbetrekkingen	134
5.3.4	Kenbaarheid	137
5.4	Verdragen	137
5.4.1	Omschrijving	137
5.4.2	Grondslag van de binding van verdragen	139
5.4.3	Rechtsbetrekkingen	140
5.4.4	Kenbaarheid	141
5.4.5	Samenloop met gewoonterecht	142
5.5	Besluiten van internationale organisaties	143
5.5.1	Omschrijving	143
5.5.2	Totstandkoming	146
5.5.3	Rechtsbetrekkingen	147
5.5.4	Kenbaarheid	147
5.6	Algemene rechtsbeginselen	148
5.7	Billijkheid	150
5.8	Eenzijdige handelingen	151
5.9	Rechterlijke uitspraken	154
5.10	'Soft law'	156
5.11	Samenloop	157
5.12	Nationaal recht	160
	Literatuur	162
6	Verdragenrecht	163
6.1	Inleiding	163
6.2	Vorm	165
6.3	Structuur	166
6.4	Totstandkoming	167
6.4.1	Onderhandelingen	167
6.4.2	Sluiting en inwerkingtreding	168
6.5	Geldigheid	174
6.6	Voorbehouden en interpretatieve verklaringen	178
6.6.1	Voorbehouden	178
6.6.2	Interpretatieve verklaringen	182
6.7	Toepassing en uitlegging van verdragen	183
6.7.1	<i>Pacta sunt servanda</i>	183
6.7.2	Territoriale toepassing	184
6.7.3	Achtereenvolgende verdragen	184
6.7.4	Derde staten	186
6.7.5	Interpretatie	186
6.8	Wijziging	190
6.9	Opschorting, opzegging en beëindiging	191
	Literatuur	195

7	Aansprakelijkheid	197
7.1	Inleiding	197
7.2	Aansprakelijkheid van staten	197
7.2.1	Inleiding	197
7.2.2	Voorwaarden	198
7.2.3	Deelneming	204
7.2.4	Verdedigingsgronden	205
7.2.5	Rechtsherstel	207
7.2.6	Verzwaarde aansprakelijkheid	211
7.2.7	Gelaedeerde partijen	213
7.2.8	Diplomatieke bescherming	218
7.3	Aansprakelijkheid van internationale organisaties	221
7.3.1	Omschrijving	221
7.3.2	Verhouding met de aansprakelijkheid van staten	223
7.4	Aansprakelijkheid van individuen	226
7.4.1	Omschrijving	226
7.4.2	Grondslagen	228
7.4.3	Algemene beginselen	229
7.4.4	Verhouding met aansprakelijkheid van staten	232
7.4.5	Civilrechtelijke aansprakelijkheid	233
	Literatuur	234
III	INHOUDELIJKE FUNCTIES	235
8	Afbakening van staatsgezag	237
8.1	Inleiding	237
8.2	Algemene beginselen	237
8.3	Rechtsmacht	240
8.3.1	Omschrijving	240
8.3.2	Grondslagen	241
8.3.3	Conflicterende rechtsmachtsclaims	249
8.3.4	Extraterritoriale handhaving	250
8.3.5	Erkenning van soevereine handelingen	253
8.4	Immunititeit	255
8.4.1	Staatsimmunititeit	255
8.4.2	Immunititeit van individuele gezagsdragers	262
8.4.3	Privileges en immunititeiten van internationale organisaties	267
8.5	Diplomatieke en consulaire betrekkingen	274
8.6	Afbakening van staatsgezag buiten nationaal grondgebied	277
8.6.1	De zee	278
8.6.2	De lucht	287
8.6.3	De ruimte	289
8.6.4	Antarctica en de Noordpool	290
	Literatuur	291

9	Bescherming van individuen	293
9.1	Inleiding	293
9.2	Kernbegrippen	293
9.3	Ontwikkeling	296
9.4	Organisatie	299
9.5	Overzicht van rechten	302
9.5.1	Burgerrechten en politieke rechten	303
9.5.2	Economische, sociale en culturele rechten	307
9.5.3	Rechten van bijzondere groepen	308
9.5.4	Collectieve rechten	309
9.6	Reikwijdte	311
9.7	Normadressaten	313
9.8	Beperkingen	318
9.8.1	Beperking van burgerrechten en politieke rechten	318
9.8.2	Beperking van economische, sociale en culturele rechten	322
9.9	Bescherming van vreemdelingen	323
9.9.1	Omschrijving	323
9.9.2	Toegang	324
9.9.3	Verblijf	326
9.9.4	Beëindiging van verblijf	326
9.10	Rechten van vluchtelingen	327
	Literatuur	331
10	Vrede en veiligheid	333
10.1	Inleiding	333
10.2	Kernbegrippen	334
10.3	Ontwikkeling en organisatie	335
10.4	Het verbod op het gebruik van geweld	336
10.5	Collectieve veiligheid	338
10.5.1	Omschrijving	338
10.5.2	Voorwaarden voor gebruik van hoofdstuk VII	340
10.5.3	Dwangmaatregelen zonder geweld	341
10.5.4	Dwangmaatregelen met geweld	343
10.5.5	Delegatie van gebruik van geweld	344
10.5.6	Vredesbewaring	345
10.5.7	Regionale organisaties	348
10.5.8	Nederland	349
10.6	Eenzijdig gebruik van geweld	350
10.6.1	Zelfverdediging	350
10.6.2	Rol van de Veiligheidsraad	353
10.6.3	Aanvullende voorwaarden	354
10.6.4	Collectieve zelfverdediging	355
10.6.5	Humanitaire interventie	357
10.7	Internationaal humanitair recht	358

10.7.1	Omschrijving	358
10.7.2	Organisatie	360
10.7.3	Toepasselijkheid	361
10.7.4	Algemene beginselen voor internationale conflicten	363
10.7.5	Algemene beginselen voor interne conflicten	366
10.8	Terrorisme	367
10.9	Wapenbeheersing	369
10.10	Cyberaanvallen	372
	Literatuur	373
11	Regulering van de economie en duurzame ontwikkeling	375
11.1	Inleiding	375
11.2	Ontwikkeling en organisatie	376
11.3	Financieel recht	378
11.3.1	Omschrijving	378
11.3.2	Het Internationaal Monetair Fonds	379
11.3.3	De Wereldbank Groep	381
11.3.4	Regionale monetaire unies	382
11.4	Handelsrecht	384
11.4.1	De Wereldhandelsorganisatie	384
11.4.2	Organisatie	384
11.4.3	Handel in goederen	385
11.4.4	Diensten	395
11.4.5	Intellectuele eigendom	396
11.4.6	Regionale systemen	397
11.5	Investeringsrecht	399
11.6	Verdeling van welvaart	401
11.7	Bescherming van het milieu	403
	Literatuur	410
IV	VERWERKELIJKING	411
12	Geschillenbeslechting	413
12.1	Inleiding	413
12.2	Eenzijdige maatregelen	413
12.3	Diplomatieke geschillenbeslechting	416
12.3.1	Onderhandelingen	416
12.3.2	Goede diensten	417
12.3.3	Bemiddeling	418
12.3.4	Feitenonderzoek	419
12.3.5	Conciliatie	419
12.4	Geschillenbeslechting binnen internationale organisaties	420
12.4.1	Toezichtsprocedures	420

12.5	Arbitrage	426
12.5.1	Omschrijving	426
12.5.2	Oprichting	427
12.5.3	Samenstelling	428
12.5.4	Bevoegdheid	428
12.5.5	Procedure	428
12.5.6	Arbitrage tussen particulieren en staten	429
12.6	Rechtspraak	432
12.6.1	Omschrijving	432
12.6.2	Het Internationaal Gerechtshof	433
12.6.3	De Wereldhandelsorganisatie	443
12.6.4	Het Hof van Justitie van de Europese Unie	445
12.7	Rechtspraak inzake de rechten van de mens	447
12.7.1	Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens	447
12.7.2	Overige regionale procedures	456
12.7.3	Procedures onder de VN-Verdragen	457
12.8	Strafrechtspraak	459
12.8.1	Omschrijving	459
12.8.2	<i>Ad hoc</i> -tribunalen	460
12.8.3	Het Internationaal Strafhof	462
	Literatuur	466
13	Doorwerking in de nationale rechtsorde	469
13.1	Inleiding	469
13.2	Doorwerking: algemene aspecten	470
13.2.1	Geldigheid	470
13.2.2	Rechtstreekse werking	474
13.2.3	Voorrang	481
13.3	Toepassing door de wetgever	487
13.4	Toepassing door de uitvoerende macht	490
13.5	Toepassing door de rechter	492
13.5.1	Algemene voorwaarden	493
13.5.2	Indirecte toepassing	494
13.5.3	Rechtsgevolgen	497
13.5.4	Bijzondere rechtsbetrekkingen	500
13.5.5	Procesrecht	504
13.6	Doorwerking van internationaal recht via Europees recht	505
	Literatuur	509
	Jurisprudentieregister	511
	Internationale rechtspraak	511
	Nederlandse rechtspraak	519
	Buitenlandse rechtspraak	523
	Trefwoordenregister	525